

Oponentský posudok

na doktorandskú dizertačnú prácu

Oponent: **prof. PhDr. Lívia Adamcová, PhD.**

Autor práce: **Mgr. Jana Krucká**

Názov práce: **Principy nenásilné komunikace ve výuce cizích jazyků**

A. Aktuálnosť riešenej problematiky

V súčasnosti istotne nik nepochybuje o aktuálnosti témy dizertačnej práce, ktorú spracovala Mgr. Jana Krucká: v čase intenzívnej výmeny informácií a nebývalých možností cestovať do zahraničia a s tým spojeného neobyčajného záujmu o štúdium cudzích jazykov a kultúr pripravila prácu na tému „Principy nenásilné komunikace ve výuce cizích jazyků“. Vývoj nových technológií, digitalizácie a s nimi spojených nových foriem učebného softvéru prináša so sebou potrebu venovať zvýšenú pozornosť medziľudskej komunikácii – aj vo vyučovaní cudzích jazykov. Zvolená téma dizertačnej práce je z tohto pohľadu veľmi aktuálna. Práca zaoberajúca sa komunikáciou v kontexte školskej výučby je prirodzeným vyústením záujmu doktorandky o hlbšie skúmanie témy komunikácie. Jej skúsenosti s novými metódami, teóriami, zručnosťami a didaktickými postupmi sa dajú aplikovať aj vo vyučovaní nemčiny, prispievajú k medzipredmetovej integrácii, motivácii študentov a v konečnom dôsledku k efektívnejším výsledkom vo vyučovacom procese.

B. Sledované ciele a ich plnenie

Autorka si vo svojej práci precízne sformulovala cieľ, ktorým je prispieť k poznaniu na poli komunikácie v českom školskom prostredí. „Zámerom je zmapovať vybrané aspekty problematiky komunikácie na českých stredných školách pomocou niekoľkých dielčích výskumov a na základe výsledkov navrhnúť a overiť možnosti začlenenia prvkov nenásilnej komunikácie do výučby nemeckého jazyka“ (s.1). Mgr. Krucká si látku primerane rozdelila do kapitol a v jednotlivých častiach dizertácie svoj cieľ postupne vo všetkých zložkách naplnila.

Predložená práca má teoreticko-aplikačný charakter, pričom v teoretickej rovine sa autorka sústredila na špecifické znaky komunikácie a jej funkcie vo výučbe cudzích jazykov. Na túto časť práce nadväzuje ďalšie teoretické podložie skúmaného problému – komunikačné kompetencie vo výučbe cudzích jazykov a dôkladná charakteristika problematiky nenásilnej komunikácie.

C. Charakteristika práce

Práca sa skladá z dvoch nosných častí – lingvisticky orientovanej a didakticky-aplikačne zameranej. Zámerom autorky bolo v úvodných kapitolách objasniť problematiku komunikácie

na českých středných školách a na základe toho navrhnúť, resp. prakticky vyskúšať možnosti a spôsoby začlenenia princípov nenásilnej komunikácie do hodín nemeckého jazyka. Zaoberá sa širokým spektrom otázok týkajúcich sa napríklad komunikatívneho prístupu vo vyučovaní cudzieho jazyka, vzájomnou komunikáciou medzi učiacimi sa, komunikáciou medzi učiacim sa a učiteľom. Hľadá odpoveď na otázky, ktoré moderné didaktické prístupy, princípy či metódy možno v súčasnosti vo výučbe cudzích jazykov uplatniť. Tieto vlastnosti svedčia okrem iného o systematickosti autorkinho postupu, pričom by sme zvolili inú postupnosť jednotlivých kapitol práce a kapitolu 6 by sme predsunuli pred kapitolu 3. Žiada sa ale vyzdvihnúť premyslené rozvrhnutie látky v práci, presné formulovanie vecí a presnú terminológiu, opierajúcu sa o bohatú odbornú vedeckú literatúru. Tieto atribúty umožnili autorke sformulovať presvedčivé výsledky práce.

Veľkú časť práce tvorí výskum násilia v komunikácii na českých středných školách, ako aj komunikačnej klímy, načo nadväzuje tretí zaujímavý výskum využitia techniky aktívneho počúvania vo výučbe nemeckého jazyka. Tento aspekt cudzojazyčnej komunikácie považujeme za kľúčový, nakoľko počúvanie (s porozumením), vnímanie a reakcia je predpokladom pre naplnenie intencií partnerov v procese komunikácie.

Celý obsiahly výskum realizovaný autorkou na zvolenú tému si vyžadoval veľa času a námahy, pretože sa ho zúčastnil veľký počet respondentov z rôznych škôl, čo je chvályhodné. Najdôležitejšie výsledky výskumu neprekvapili: na mnohých školách často dochádza ku komunikatívne násiliu, žiaci sa boja reagovať resp. nevedia riešiť konfliktné situácie, nedostane sa im dostatok času na vyjadrovanie sa, na zaujatie stanoviska a pod.. Táto situácia na českých školách je veľmi podobná prostrediu na slovenských školách. Z toho vyplýva fakt - a autorka výskumu to v svojej práci správne zdôraznila - potreba zlepšiť komunikatívnu kompetenciu žiakov a zároveň vytvoriť na školách prostredie, ktoré predchádza násiliu v komunikácii a zlepši klímu v triedach. Z práce ale nie je možné jednoznačne dedukovať, či sa dajú jej výsledky aplikovať na výučbu nemeckého jazyka. Podľa nášho názoru je ich možné aplikovať na ktorýkoľvek predmet v rámci výučby na středných školách.

Záverom jedna poznámka: škoda, že práca nie je písaná v nemeckom jazyku. Autorka sa vo svojom výskume opiera o. i. o diela významných nemeckých lingvodidaktikov. Podstatné ale je, že táto problematika je aj v nemecky hovoriacom prostredí iba marginálne zastúpená a istotne by zaujala aj čitateľov v zahraničí.

Záver:

Fundamentálnym hodnotiacim kritériom dizertačnej práce je jej poznávací hodnota, ktorá vyplýva z aplikácie primeranej teoreticko-metodologickej koncepcie a z výskumnej invencie bádateľa. Zrkadlom poznávacej hodnoty je súborná prezentácia výsledkov vlastného výskumu. V oponovanej dizertácii je zastúpená kapitolami 7 až 10, pričom zvolené metódy práce – dotazníky, rozhovor, pozorovanie, analýzy, experimenty, porovnávanie a pod. boli vhodne zvolené. Pri hodnotení výsledkov dizertácie sa autorka opierala o predošlé výskumy s podobnou problematikou, precízne popísala design výskumu, resp. experimentu a vyvodila z toho závery, ktoré okomentovala a navrhla riešenia. Popísala priebeh meraní, spracovaní dát a na základe ich analýzy a zovšeobecnení prispela k hlbšiemu pochopeniu problematiky nenásilnej komunikácie vo výučbe cudzích jazykov, ktorá bola doteraz v prostredí českých škôl

očividne nedostatočne preskúmaná. Dizertačná práca Mgr. Jany Kruckej istotne nájde využitie najmä v pedagogickej a spoločenskej praxi, t. j. v oblasti, ktorej je určená, ale jej vecné i metodické podnety môžu využiť aj ďalší bádatelia, resp. učitelia z praxe, zaoberajúci sa veľmi potrebnou problematikou osvojovania si cudzieho jazyka prostredníctvom komunikácie a zvyšovania komunikatívnej kompetencie.

Dizertačná práca Mgr. J. Kruckej splnila vytýčený cieľ. Doktorandka preukázala dobrú orientáciu v odbornej literatúre, ktorú bohato cituje, dokázala hodnotiť rôzne názory na danú problematiku a zaujať vlastné stanovisko k dôležitým tézám. Kladne treba hodnotiť aj výber témy, ale najmä prínos a praktický význam pre vyučovanie cudzieho jazyka. Doktorandská práca prináša zaujímavé názory na využitie tak v teoretickej, ako aj v praktickej oblasti a spĺňa kritériá na tento druh práce.

Z uvedených dôvodov ju odporúčam prijať a po úspešnej obhajobe navrhujem, aby bol Mgr. Jane Kruckej udelený vedecko-akademický titul philosophiae doctor (PhD.) v študijnom programe „Nemecký jazyk a literatúra s didaktikou“.

V Bratislave 25.10.2024

prof. PhDr. Lívia Adamcová, PhD.